

3. OECD. OECD Digital Education Outlook 2023: Towards an Effective Digital Education Ecosystem. Paris: OECD Publishing, 2023 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://doi.org/10.1787/c74f03de-en>

Науковий керівник: Стрельченко І.І. д.е.н., доц.

О. П. Остапенко,
*кандидат технічних наук, доцент кафедри теплоенергетики,
Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, Україна*

ТРАНСФОРМАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ: ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ТА ЇХ АДАПТАЦІЯ ДО УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЙ

Цифрова трансформація освітнього простору стала однією з найактуальніших глобальних тенденцій, особливо в контексті динамічного розвитку штучного інтелекту та змін на ринку праці. Європейський Союз, реалізуючи амбітні програми цифровізації освіти через Digital Education Action Plan (2021-2027) та Union of Skills (2025), накопив значний досвід, який становить практичний інтерес для України як країни, що прагне інтегруватися до європейського освітнього простору [1, с. 16-17]. Однак, одночасно з безумовними перевагами цифровізації освіти, виникають нові виклики та ризики, пов'язані з приватністю даних, цифровою нерівністю та відповідальним використанням технологій. Для України, яка перебуває в складній геополітичній ситуації та одночасно модернізує освітню систему, критично важливо вивчити як успіхи, так і потенційні загрози впровадження цифрових технологій в освітньому процесі [1, с. 9].

Європейський Союз розробив комплексну нормативно-правову базу для регулювання цифровізації освіти. Ключовими документами є Digital Education Action Plan (2021-2027), який спрямований на створення інклюзивної, високоякісної та доступної цифрової освіти, та EU Artificial Intelligence Act (2024), який встановлює загальноєвропейські стандарти безпечного та прозорого використання AI у всіх сферах, включаючи освіту [1, с. 16-17]. Як зазначається у рекомендаціях Європейської Комісії, цей нормативний підхід ґрунтується на трьох стовпах: забезпечення доступу до якісних цифрових ресурсів; розвиток цифрової компетентності громадян; створення відповідального екосистеми для цифрового навчання [1, с. 16].

Одним з центральних досягнень ЄС є розроблення та впровадження Європейської рамки цифрової компетентності (DigComp 3.0 від 2025 року [2]) та спеціалізованої рамки для педагогів (DigCompEdu). Ці документи визначають конкретні знання, навички та установки, необхідні громадянам для впевненого та критичного використання цифрових технологій [1, с. 36]. На практиці це реалізується через програми SELFIE for Teachers (інструмент самооцінки для педагогів), європейську платформу шкільної освіти, eTwinning та інші ініціативи, що сприяють обміну досвідом та співпраці між освітніми установами різних країн ЄС [1, с. 34]. Досвід ЄС показує, що штучний інтелект в освіті застосовується в різних контекстах: від адаптивних систем навчання, що персоналізують освітні

траєкторії студентів, до автоматизованих систем оцінювання та рекомендацій змісту [1, с. 10-15].

Цифрові технології, особливо адаптивні системи навчання, створюють можливості для диференційованого підходу до здобувачів освіти з різними потребами. Цифрова освіта дозволяє подолати географічні та часові обмеження традиційної освіти. Взаємодія з AI-інструментами стимулює розвиток критичного мислення, оскільки здобувачі освіти вчаться оцінювати достовірність інформації, розпізнавати упередженість в алгоритмах та розуміти етичні наслідки технологій [1, с. 10-11]. Автоматизація рутинних завдань (перевірка робіт, ведення записів, планування занять) звільняє час викладачів для більш змістовної взаємодії з здобувачами освіти, розвитку їхніх творчих здібностей та соціальних навичок [1, с. 13-15].

Україна, як країна, що відновлюється після військової агресії та водночас модернізує освітню систему, має унікальні виклики. До них належать: нерівномірний розподіл цифрової інфраструктури між регіонами; дефіцит кваліфікованих фахівців з цифровізації освіти; складні питання щодо кібербезпеки та захисту даних в умовах війни. На основі аналізу європейських практик для України рекомендується:

1. Розроблення національної стратегії цифровізації освіти, що враховуватиме передовий досвід ЄС, але буде адаптована до українських реалій, включаючи вимоги GDPR та AI Act для забезпечення майбутньої інтеграції в європейський простір [1, с. 16-17];

2. Інвестування в цифрову інфраструктуру, особливо в сільських та периферійних регіонах, щоб мінімізувати цифрову нерівність [1, с. 24];

3. Масштабні програми професійного розвитку викладачів з наголосом на етичне використання AI, критичне оцінювання цифрових інструментів та розвиток компетентностей відповідно до DigComp стандартів [1, с. 36];

4. Запровадження принципів людинно-центричного дизайну при впровадженні цифрових технологій [1, с. 21-26];

5. Посилення прозорості та контролю над даними через розроблення національних політик та процедур, що відповідають GDPR та новим вимогам AI Act [1, с. 20, 33-34];

6. Просвітницька робота з громадськістю щодо можливостей і ризиків цифровізації освіти для формування позитивного ставлення та активної участі [1, с. 34].

Досвід Європейського Союзу в цифровізації освіти демонструє як позитивні результати – розвиток цифрової компетентності, створення інклюзивного освітнього середовища, оптимізацію праці викладачів – так і серйозні виклики, пов'язані з приватністю, справедливістю та цифровою нерівністю. Для України вивчення цього досвіду особливо актуально в контексті європейської інтеграції та модернізації освітньої системи. Проте, простого копіювання європейських моделей недостатньо – необхідна критична адаптація до українських умов. Ключ до успіху полягає в збалансованому підході, який використовує можливості цифрових технологій для підвищення якості та доступності освіти, але при цьому залишає в центрі уваги людину та її права на приватність, справедливість та достойну освіту.

Список використаних джерел

1. European Commission: Directorate-General for Education, Youth, Sport and Culture. (2026). *Guidelines on the ethical use of artificial intelligence and data in teaching and learning for educators*. Publications Office of the European Union. <https://data.europa.eu/doi/10.2766/7967834>.
2. DigComp 3.0: European Digital Competence Framework – Fifth Edition, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2025, <https://data.europa.eu/doi/10.2760/0001149> (online), [10.2760/7379058](https://data.europa.eu/doi/10.2760/7379058) (print), JRC144121.

Попова Г.В., студентка
Національний технічний університет “Дніпровська Політехніка”
м. Дніпро, Україна

АІ-ГРАМОТНІСТЬ ЯК НОВИЙ НАПРЯМ ЦИФРОВОЇ ОСВІТИ В ЄС: ДОСВІД МАЛЬТИ ТА МОЖЛИВОСТІ І РИЗИКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

За останні роки цифрова освіта пройшла швидку трансформацію від вимушеної адаптації до онлайн-навчання в кризових умовах, до поступової інтеграції цифрових інструментів у щоденне навчання, роботу й комунікацію, і якщо раніше основним викликом було навчитися користуватися онлайн-платформами, то сьогодні увага зміщується до свідомого, безпечного та ефективного застосування штучного інтелекту. Насамперед країни ЄС швидко адаптуються до нових реалій, розглядаючи цифрову освіту не лише як технічну модернізацію, а як формування компетентностей, наразі необхідних людині. Саме тому АІ-грамотність поступово стає важливою складовою освітньої політики ЄС.

Такий підхід уже відображено у Digital Education Action Plan 2021-2027, де цифрова освіта розглядається як необхідна умова адаптації освітніх систем ЄС до цифрової епохи [1]. Крім того, АІ Act посилює значення АІ-грамотності, аби користувачі та організації розуміли ризики й можливості АІ-систем [2]. У цьому контексті особливо цікавим та свіжим є досвід Мальти. У травні 2026 року уряд країни оголосив про партнерство з OpenAI щодо надання громадянам доступу до Chat GPT Plus, проте лише після проходження курсу з АІ-грамотності [3]. Цей кейс важливий саме через факт першого в світі поєднання технології з навчанням на все державному рівні. Тобто, громадяни не просто отримують цифровий інструмент безкоштовно, вони спочатку мають сформувати базове розуміння того, як ним відповідально користуватись. Програма Мальти демонструє новий підхід до цифрової освіти, адже АІ-грамотність розглядається як навичка не тільки для ІТ-фахівців, а для широкого кола громадян, адже у сучасному світі помітно, як це важливо для студентів, викладачів, працівників, підприємців і людей, які змінюють професію. Такий підхід відповідає сучасним потребам ринку праці, де вміння працювати зі штучним інтелектом поступово стає частиною базової цифрової компетентності.

Для України цей досвід є корисним, оскільки країна вже має власну цифрову інфраструктуру на державному рівні - Дія об'єднує мобільний застосунок із цифровими документами громадян, онлайн-послуги та єдиний портал державних